

El llenguatge

Pensar-hi i

pensar-ho 26/II/1986

Frases com Que pensin que dijous que ve és festa, Pensem que hem d'avisar el metge, Han pensat que no els convé, Pensem que es decidirà aviat, tenen de comú que són oracions compostes formades per una oració principal amb el verb pensar, de què depèn una oració subordinada completiva introduïda per la conjunció que. Però si haviem de pronominalitzar —és a dir, representar per mitjà d'un pronom feble— aquestes subordinades, ens adonariem d'una diferència important que les divideix en dos grups. Efectivament, segons el sentit que hem donat a cada una d'elles, en les dues primeres representariem l'oració subordinada per mitjà del pronom hi i en les altres dues pel pronom ho: Que hi pensin, Pensem-hi, Ho han pensat, Ho pensem.

El verb pensar es pot usar amb significacions diverses, que corresponen a diferents tractaments sintàctics. Ens interessa, però, de centrar el nostre comentari en dues d'aquestes significacions: la que equival a «tenir present (alguna cosa)», és a dir, «no oblidar-la, recordar-la», i la que equival a «concebre alguna cosa, tenir el propòsit de fer-la». En el primer cas el verb pensar demana un complement d'objecte introduït per la preposició en (o bé la preposició a davant un infinitiu): Pensar en una persona absent, Pensar en les claus, Pensar a fer una cosa. En canvi, en el segon cas, el verb pensar comporta un complement directe, no introduït, per tant, per cap preposició: No pensis coses rares, Pensa venir dijous que ve. Però, com que la presència de la conjunció que (amb què introduïm una oració subordinada completiva) emmena la caiguda de la preposició, aquesta diferència de tractament sintàctic es veu, aparentment, o superficialment, eliminada en aquells casos en què el complement del verb pensar és representat per aquest terme gramatical (una subordinada completiva).

En certs casos, per consegüent, seria la intenció del parlant, el sentit que vol donar a la seva frase, el que determinaria la representació pronominal d'una oració d'aquesta mena. De fet, una oració com Penseu que no vindrà es ambivalent: pot significar «Tinc present que no vindrà» (fent referència, per tant, a un fet ja conegut, a una idea ja concebuda anteriorment), com «Arriba a la conclusió que no vindrà». És, doncs, aquesta intenció del parlant el que determinaria la pronominalització de la subordinada: Hi